

Budowa systemu wynagrodzeń

Teoria i praktyka

redakcja naukowa Joanna Liksza

redakcja naukowa Joanna Liksza

Budowa systemu wynagrodzeń

Teoria i praktyka

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

 Wolters Kluwer

WARSZAWA 2020

Wydawca
Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Anna Popławska

Projekt graficzny okładki
Studio Kozak

Zdjęcie wykorzystane na okładce
© ASDF - stock.adobe.com

.....
Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej
w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło.
A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.
.....

prawolubni

Szanujmy prawo i własność.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-871-5

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Słowo wstępu	9
Przedmowa	11
Rozdział I. Istota wynagradzania i model Total Rewards	15
1. Nowoczesne systemy wynagrodzeń wspierają strategię biznesową	15
2. Ewolucja idei wynagradzania – świat zmierza do modelu Total Rewards	16
3. Model i schemat procesu budowy systemu wynagrodzeń	23
Rozdział II. Opis stanowiska podstawą budowy rozwiązań HR	26
1. Podstawowe zasady budowy systemów wynagradzania	26
2. Cel tworzenia opisów stanowisk pracy	30
3. Zakres formularza/opisu stanowiska pracy	32
4. Cele i metody budowania struktury stanowisk	34
5. Przykładowy opis stanowiska pracy	38
Rozdział III. Wartościowanie stanowisk	42
1. Cel wartościowania stanowisk pracy	42
2. Metodyka wartościowania stanowisk opracowana przez Charlesa Beadaux	43
3. Metodyka wartościowania stanowisk opracowana przez Edwarda Haya ...	44
4. Metoda Wartościowania UMEWAP – przykład uniwersalnej metody analityczno-punktowej	47
5. Metody wartościowania – uniwersalne czy szyte na miarę	49
6. Uproszczone metody wartościowania na przykładzie metody klasyfikacyjnej DBM	51
7. Proces wartościowania stanowisk	52
8. Wybór optymalnej metody wartościowania stanowisk i odpowiednie komunikowanie	54
Rozdział IV. Budowa nowoczesnych taryfikatorów	56
1. Próba definicji pojęcia taryfikatora i taryfikacja pracy	56
2. Po co budujemy taryfikatory?	57
3. Taryfikator pracy a taryfikator płac	58
4. Ile kategorii zaszerzowania powinien mieć taryfikator?	60
5. Taryfikator tradycyjny lub liniowy <i>versus</i> dwuwymiarowa mapa stanowisk	63

Rozdział V. Przegląd rynku	74
1. Uwagi ogólne	74
2. Problemy związane z porównaniami rynkowymi	76
3. Jak wybrać organizację wzorcową i rynek odniesienia?	78
4. Aktualność i wiarygodność danych	86
5. Rozkład wynagrodzeń i jego miary	88
6. Źródła danych rynkowych	91
7. Analiza i zastosowanie danych z przeglądu rynku	94
8. Podsumowanie	99
Rozdział VI. Polityka wynagrodzeń i rynkowe tabele lub siatki płac	100
1. Uwagi ogólne	100
2. Tabela płac zasadniczych	100
3. Siatki płac zasadniczych	103
4. Polityka płac <i>versus</i> praktyka firmowa (lub rynkowa) płac	104
5. Zasady konstruowania tabel płac zasadniczych	106
6. Polityki i tabele płac zasadniczych dla taryfikatorów w formie map stanowisk	113
7. Dobre praktyki <i>versus</i> „życie”	118
8. Wdrażanie polityk i tabel płac zasadniczych	121
Rozdział VII. Systemy płac zmiennych	125
1. Wprowadzenie	125
A. System premii MBO	127
1. Uwagi ogólne	127
2. Zarządzanie przez cele (<i>Management by Objectives</i>)	128
3. Mierzalność celów	129
4. Karta celów (<i>scorecard</i>)	131
5. Krzywe premii	133
6. Okresy rozliczeniowe	135
7. Dobre praktyki w stosowaniu premii MBO	135
8. Najczęściej popełniane błędy w stosowaniu premii MBO	136
9. Podsumowanie	136
B. System premii dla sprzedaży	137
1. Idea systemu premiowego dla sprzedaży: nagradzamy za wyniki (ang. <i>pay for performance</i>)	137
2. Role sprzedażowe	138
3. Premia czy prowizja	140
4. Schemat wynagradzania sił sprzedaży	142
5. <i>Sales by objectives</i> (SBO) – system premii dla sprzedaży	144
C. System premii dla produkcji	151
1. Formy wynagradzania pracowników produkcji	151
2. Cele systemu premiowego dla pracowników na stanowiskach produkcyjnych	154
3. Mechanizmy premii dla pracowników produkcji	157
4. Case study igus – dlaczego system premii zespołowej sprawdził się w organizacji?	159

D. System premiowy dla kadry zarządzającej	165
1. Uwagi ogólne	165
2. Jaki cel ma osiągnąć system premiowy kadry zarządzającej?	167
3. Rodzaje systemów premiowych dla kadry zarządzającej:	167
Rozdział VIII. Benefits	178
1. Uwagi ogólne	178
2. Finansowanie benefitów	180
3. Różnice pokoleniowe a benefits	181
4. Praktyki rynkowe	182
5. Kreowanie Unikatowej Propozycji Sprzedaży	184
6. Budowanie świadczeń dodatkowych	186
7. Wdrażanie świadczeń dodatkowych	186
8. Komunikacja świadczeń dodatkowych	187
Rozdział IX. Efektywność polityki wynagradzania	189
1. Uwagi ogólne	189
2. Kiedy polityka wynagradzania jest efektywna oraz jak efektywność weryfikować i wyrażać wskaźnikami	190
3. Czym jest kapitał ludzki dla organizacji	191
4. Kontroling personalny jako podstawowe narzędzie zarządzania polityką wynagradzania i pomiaru jej efektywności	192
5. Podstawowe wskaźniki HR	194
6. Proces budowy skutecznego systemu pomiaru efektywności HR	198
7. Bariery oraz ryzyka w mierzeniu efektywności HR	200
Rozdział X. Nowoczesne technologie w zarządzaniu wynagrodzeniami i wynikami pracy	201
1. Systemy informatyczne	201
2. Algorytmy, uczenie maszynowe, sztuczna inteligencja	206
3. Chmury obliczeniowe	209
4. Boty	212
5. Przykłady zastosowań technologii IT w systemach motywacyjnych i monitoringowych	214
Rozdział XI. Regulacje prawne w wynagrodzeniach	219
1. Uwagi ogólne	219
2. Wprowadzanie wewnętrznych regulacji płacowych	220
3. Wpływ regulacji prawnych na kształt systemów wynagradzania	221
4. Regulacje prawne a składniki wynagrodzenia pracownika	224
5. Rozwiązania stosowane przez pracodawców w zakresie innych świadczeń związanych z pracą	227
6. Szczególny charakter wynagrodzenia za pracę i zasady jego ochrony	229
Zakończenie	231
Literatura	233
O autorach	234

Przedmowa

Szanowny Czytelniku,

Jest nam niezmiernie miło, że wzięłeś do rąk nasze skromne dzieło – efekt współpracy jedenastu praktyków w dziedzinie zarządzania wynagrodzeniami i wynikami pracy. Od razu uprzedzamy, że nasza publikacja nie jest pozycją naukową. Jej rolą jest próba zachęcenia specjalistów i entuzjastów zarządzania zasobami ludzkimi do pogłębienia wiedzy i umiejętności w zakresie Compensation & Benefits oraz Performance Management. Autorzy książki są jednocześnie twórcami unikatowego w skali Polski programu studiów podyplomowych Zarządzania Wynagrodzeniami i Wynikami Pracy na Uczelni Łazarskiego w Warszawie oraz wykładowcami w dwóch pierwszych edycjach tego kierunku. Zakładamy, że książka ta może stać się podręcznikiem dla słuchaczy kolejnych edycji programu lub wsparciem dla studentów zarządzania zasobami ludzkimi innych uczelni oraz licznych praktyków przedmiotu w przedsiębiorstwach.

Nasza publikacja obejmuje bardzo szerokie spektrum zagadnień dotyczące współczesnych systemów wynagradzania i prezentuje zakres programu ww. studiów w sposób autorski, tj. każdy z wykładowców przedstawia w nim swoje doświadczenia i poglądy na dany aspekt Compensation & Benefits. Jest to stan wiedzy podsumowujący ostatnie kilka lat, w których obserwowaliśmy bardzo szybki rozwój praktyki zarządzania wynagrodzeniami w polskich firmach i organizacjach. W tym czasie mieliśmy do czynienia z tendencją rozwoju tzw. rynku pracownika, niskim poziomem bezrobocia i szybkim tempem rozwoju gospodarczego. Czynniki te niejako wymuszały ciągle wprowadzanie zmian i modyfikacji do polityk i systemów wynagradzania. W czasie pisania naszej publikacji pojawiły się duże zaburzenia w gospodarce związane z pandemią COVID-19 i weszliśmy w światowy kryzys ekonomiczny. Mamy nadzieję, że nasz podręcznik może pomóc zarówno naszym studentom, jak i praktykom HR w podejmowaniu odpowiednich decyzji i dostosowań systemów motywowania i wynagradzania w firmach, chociaż niektóre z wyrażonych w podręczniku opinii mogą dotyczyć sytuacji sprzed kryzysu. Niemniej jesteśmy pewni, że opisane w książce uniwersalne zasady

budowania nowoczesnych systemów wynagradzania pozostały w pełni aktualne i możemy z czystym sumieniem z nich korzystać zarówno w czasie kryzysu, jak i później w okresie jego pokonywania i powrotu do normalności.

Przyjrzyjmy się zatem zakresowi podręcznika:

- w rozdziale I „Istota wynagradzania i model Total Rewards” omówione zostały zasadnicze funkcje i cele współczesnych systemów wynagradzania, a także koncepcja Total Rewards, która współcześnie jest bazą do kształtowania systemów wynagradzania; znajdziemy tu praktyczny schemat budowania systemu wynagradzania i segmentacji grup stanowisk oraz liczne przykłady z praktyki tworzenia systemów wynagradzania;
- rozdział II poświęcony został roli opisu stanowiska pracy jako podstawy tworzenia systemów HR; znajdziemy tu również informacje dotyczące podstawowych celów systemu wynagradzania z uwzględnieniem perspektywy firmy oraz pracownika, zasady planowania zatrudnienia, które mają istotne znaczenie dla definiowania stanowisk pracy; następnie przedstawiona została struktura typowych kwestionariuszy opisów stanowisk oraz przykłady ich zastosowania i propozycje podejścia do grupowania stanowisk w poszczególne kategorie zaszeregowania;
- z kolei w rozdziale III ujęto problematykę celów i metod wartościowania stanowisk pracy; zaprezentowano w nim dwie podstawowe tradycje i kierunki myślenia o tworzeniu zaawansowanych metod analityczno-punktowych – jedną skoncentrowaną na wartościowaniu stanowisk pracy w przemyśle (ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk pracy fizycznej) i drugą dedykowaną przede wszystkim stanowiskom umysłowym, czyli metodykę opracowaną przez Edwarda Hay; omówiono także proces wartościowania stanowisk pracy i nowoczesne podejścia do wyceny stanowisk pracy;
- w rozdziale IV „Budowa nowoczesnych taryfikatorów” przedstawiona została problematyka tworzenia i praktycznego zastosowania taryfikatorów zaszeregowania stanowisk jako podstawy do tabeli płac; ważnym elementem treści tego rozdziału jest omówienie metod przekładania wyników wartościowania stanowisk na taryfikator; przedstawione zostały różne techniki tworzenia taryfikatorów, w tym tradycyjny liniowy oraz dwuwymiarowe mapy stanowisk, a także wiele praktycznych przykładów taryfikatorów funkcjonujących w firmach z różnych branż;
- rozdział V „Przegląd rynku” poświęcony został podejściu do analizy danych płacowych z rynku i praktycznego ich zastosowania w tworzeniu firmowej polityki płac; szczególnie ważne znaczenie mają tu metody pozyskiwania danych rynkowych i ich analizy, które pozwalają na prawidłowe wnioskowanie i skuteczne modyfikowanie firmowej polityki płac; znajdują się tu też definicje wielkości statystycznych powszechnie wykorzystywanych w Compensation & Benefits, takich jak mediana, kwartyle

- i decyle; warto też włączyć się w analizy *compa-ratio*, które pozwalają nam ocenić konkurencyjność naszej polityki płacowej;
- z kolei w rozdziale VI „Polityka wynagrodzeń i rynkowe tabele lub siatki płac” omówiona została problematyka wykorzystania wyników wartościowania stanowisk pracy i taryfikatorów zaszeregowania stanowisk przedstawionych w rozdziałach III i IV do przygotowania narzędzi niezbędnych do tworzenia polityki wynagradzania, czyli tabel i siatek płac; tabele i siatki płac pokazują wysokość minimalnych i maksymalnych płac, czyli „widełek” płacowych w poszczególnych kategoriach zaszeregowania; znajdziemy tu też nowoczesne rozwiązania wykorzystujące mapy stanowisk do budowania polityki płacowej organizacji; takie podejście do tworzenia polityki wynagradzania pozwala na lepsze dostosowanie jej do rynkowych poziomów płac i strategii rozwoju firmy; następnie autor rozdziału przedstawia zasady i możliwości wyboru w procesie wdrażania polityki wynagradzania z uwzględnieniem celów stawianych sobie przez firmę, a także ograniczeń wynikających z możliwości finansowych przedsiębiorstw oraz sytuacji na rynku pracy;
  - w rozdziale VII „Systemy płac zmiennych” przedstawiono definicje i formy występowania wynagrodzeń zmiennych oraz problematykę zarządzania wynikami pracy; omówione zostały również zagadnienia dotyczące sposobów projektowania i modyfikowania systemów premiovania z uwzględnieniem zastosowania metodyk Zarządzania przez Cele, Kart Wyników oraz definiowania „krzywych premiowych”; znajdziemy w tym rozdziale także podejścia do tworzenia i rozliczanie systemów premiovania dla różnych grup pracowników, w tym m.in. dla pracowników sił sprzedaży oraz dla pracowników produkcyjnych i kadry zarządzającej;
  - rozdział VIII „Benefity” poświęcony został opisaniu funkcji spełnianej przez współczesne systemy benefitów, przedstawieniu ich zróżnicowania, a także sposobowi ich finansowania w firmie; przedstawione zostały również przykłady praktycznego zastosowania systemów benefitowych w przedsiębiorstwach oraz ich roli w budowaniu motywacji i zaangażowania pracowników; obszerna część rozdziału zawiera opis procesu projektowania, wdrażania systemów świadczeń dodatkowych oraz oceny ich efektywności; cenna wiedza jest poparta praktyką autorki tego rozdziału;
  - rozdział IX „Efektywność polityki wynagradzania” omawia problematykę pomiaru i oceny efektywności polityki wynagradzania oraz metod zastosowania odpowiednich mierników i narzędzi oceny; przedstawione zostały również zagadnienia dotyczące projektowania i wdrażania systemów pomiaru efektywności polityki wynagradzania;
  - rozdział X „Nowoczesne technologie w zarządzaniu” przedstawia bardzo ważną dla praktyki zarządzania wynagrodzeniami problematykę stosowania nowoczesnych technologii umożliwiających poprawianie skutecz-

ności i efektywności procesów wynagrodzeniowych; wśród omówionych tu zagadnień dużo miejsca poświęcono systemom informatycznym i ich integracji, a także zastosowaniu algorytmów i technologii obliczeniowych oraz chatbotów; w formie *case study* przedstawiona została problematyka wykorzystania sztucznej inteligencji do przydzielania zadań i motywowania pracowników w warunkach środowiska pracy rozproszonej;

- rozdział XI „Regulacje prawne w wynagrodzeniach” poświęcony został problematyce zasad wynagradzania pracowników w świetle regulacji prawnych z uwzględnieniem różnych źródeł prawa; te zagadnienia mają ogromne znaczenie dla wszystkich praktyków zajmujących się na co dzień zarządzaniem wynagrodzeniami i projektowaniem systemów wynagrodzeniowych i ich komunikowaniem.

Oddając ten podręcznik do Twoich rąk, Szanowny Czytelniku, jeszcze raz podkreślamy, że jest to materiał uzupełniający, a nie zastępujący podobne wydawnictwa o charakterze naukowym. Opinie w nim wyrażone mogą czasem wydawać się kontrowersyjne lub dyskusyjne, ale taki jest świat Comp & Ben. Jak to, za specjalistami z Korn Ferry, dawniej Hay Group, cytuje jeden z autorów – jest to świat niejednoznaczny, z pogranicza „nauki” i „sztuki”, i dlatego tak fascynujący.

Głęboko wierzymy, że dzięki niniejszej publikacji uda się nam, Drogi Czytelniku, i Ciebie zarazić tą fascynacją. Wraz z nami wyruszysz w podróż pełną przygód i wyzwań, wzlotów i upadków, prosperity i kryzysów. Zapraszamy do lektury i naszego Klubu Compensation & Benefits: www.cbhr.pl oraz grupy na LinkedIn.

Autorzy

Istota wynagradzania i model Total Rewards

Joanna Liksza

W tym rozdziale poznamy:

1. Funkcje systemu wynagrodzeniowego
2. Elementy tradycyjnego pakietu wynagrodzeń
3. Model Total Rewards
4. Mechanizmy kształtowania systemu wynagrodzeniowego
5. Proces budowy systemu wynagrodzeń

1. Nowoczesne systemy wynagrodzeń wspierają strategię biznesową

Zmiany rynku wymuszają transformację funkcji personalnej i przegląd stosowanych rozwiązań. Systemy i procedury HR powinny wspierać strategię organizacji działających na coraz bardziej konkurencyjnych rynkach. Funkcja personalna przesuwając swoje zainteresowanie z realizacji procesów i procedur zarządzania zasobami ludzkimi na wsparcie biznesowe firmy. Jednym z kluczowych wyzwań jest **umiejętność zapewnienia atrakcyjnej oferty wynagrodzeniowej**.

Cele w obszarze wynagrodzeń polegają na pozyskaniu wartościowych pracowników, utrzymaniu ich w firmie oraz zmotywowaniu do realizacji celów biznesowych organizacji. Aby przyciągnąć kandydatów o oczekiwanych kwalifikacjach, system wynagrodzeniowy musi być dla nich atrakcyjny. Gdy już dołączą do zespołu, aby ich utrzymać i motywować, system musi być sprawiedliwy, przejrzysty i spójny. Musi doceniać osiągnięte rezultaty i wspierać pożądane postawy i zachowania (zob. rys. 1).

Publikacja dotyczy praktyki zarządzania wynagrodzeniami, tzw. Compensation & Benefits. Autorzy opisują, jak skutecznie opracować i wdrożyć politykę wynagrodzeń i świadczeń dodatkowych, aby wpływała pozytywnie na motywację i zaangażowanie pracowników, a jednocześnie przyczyniała się do realizacji celów biznesowych organizacji.

W książce poruszono zagadnienia takie jak:

- istota wynagradzania i Total Rewards Model,
- zasady tworzenia opisu stanowiska pracy,
- definiowanie taryfikatora i siatek płac,
- budowa systemu płac zmiennych,
- zasady tworzenia polityki benefitowej,
- badanie efektywności przyjętej strategii wynagradzania.

Czytelnik dowie się także, jakie nowoczesne narzędzia i systemy informatyczne możemy wykorzystać, projektując skuteczny system wynagradzania oraz jak zapewnić jego zgodność z obowiązującymi przepisami prawa.

Publikacja skierowana jest do wszystkich osób zainteresowanych tematyką wynagrodzeń. Informacje teoretyczne zawarte w książce zilustrowane są licznymi elementami graficznymi oraz przykładami z praktyki. Autorami poszczególnych rozdziałów są eksperci z wieloletnim doświadczeniem projektowym, w większości będący też wykładowcami na studiach podyplomowych Zarządzania Wynagrodzeniami i Wynikami Pracy.

Joanna Liksza – praktyk zarządzania wynagrodzeniami z doświadczeniem w organizacjach krajowych i międzynarodowych; właścicielka firmy ProPeople zajmującej się budowaniem nowoczesnych systemów wynagrodzeń; kierownik studiów Zarządzania Wynagrodzeniami i Wynikami Pracy na Uczelni Łazarskiego; lider Klubu Compensation & Benefits.

Partner wydania:

cbhr

9 788381 878715 w01b01

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45
zamowienia@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

cena 49 zł (w tym 5% VAT)

ISBN 978-83-8187-871-5

9 788381 878715